

-11111
DEBRECENI
PROTESTÁNS LAP
25.464
EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
Szombaton, egy íven.SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
fél évre . . . 5 arany korona
37-es szám ára 25 arany fillér

A Kollégium újéve.

Karai Sándor kollégiumi igazgató üdvözlő beszéde

Méltóságos Gróf, Főgondnok Úr!

Az új esztendő alkalmából kollégiumi tanárok és tisztviselők megjelentünk Méltóságod színe előtt, hogy Méltóságod iránt és messze idegenben kollégiumunkért fáradozó Püspök urunk iránt változatlan tiszteletünkről és ragaszkodásunkról ez alkalommal is bizonytságot tegyünk.

A megromlott gazdasági helyzet, különösen a még mindig emelkedő irányzatot mutató drágaság az elmúlt esztendőben is nyomasztó súlylyal nehezedett kollégiumunk háztartására. A trianoni békeszerződés által megnyomorított államunk is, amelynek iskoláink és kulturális intézményeink felvirágoztatása útján a magyar műveltség emelésével kellene előkészíteni a nemzet jobb jövőjét, nemcsak hogy abban a helyzetben nincs, hogy állami feladatot teljesítő felekezeti iskoláinkat a létért folytatott küzdelemben a megromlott viszonyoknak megfelelő fokozott támogatásban részesítse, hanem a maga háztartása egyensúlyának helyreállítása érdekében az eddig nyújtott hozzájárulásokat is jelentékeny részben kénytelen megvonni és a különben is nagy nehézségekkel küzdő iskolafenntartókra áthárítani. Valóban, semmi sem vet élénkebb világot tragikus helyzetünkre, mint az, hogy amidőn elesett állapotunkból csak a kultúra terén való erő kifejtésünk és haladásunk emelhetne fel bennünket, akkor az állam megmentése érdekében éppen az iskolák szűkös erőforrásaiból kell a tanügyi érdekek rovására áldozatot hoznunk.

Hogy ilyen viszonyok között Kollégiumunk az elmúlt esztendőben életerejének mégis több irányban megnyugtató jelét adhatta: a viszontagságos évek alatt megromlódott épületeit, különösen a kollégium főépületét nagy költséggel megújíthatta, az egyetemi internátus tönkrement fűtőkészülékét szintén nagy áldozattal helyreállíthatta a tápintézetet pénzügyi alapjaiban megerősíthette és a tanulóifjúság ál-

tal keresetté tehetette, az ifjúságot a tápintézeti és internátusi jótéteményeken felül pénzbeli segítségben is részesíthette, a tisztviselők javadalmának kiszolgáltatásában a korszerű mértékkel lépést tarthatott és nyugdíjasainak ellátását, ha nem óhajtása szerint is, de erejéhez képest megjavíltatta: mindezt egyházkerületi főhatóságunk, különösen egyházkerületi elnökségünk bölcs és erélyes kormányzásának, a Méltóságod és a Főtiszteletű Püspök úr helyes irányú vezetésének, lelkes buzgóságának és sokrészben személyes áldozatkészségének köszönhetjük.

Méltóságoknak munkás szeretetétől várjuk és reméljük az új esztendőben is kollégiumunk boldogulását és fejlődését. E fejlődésnek egyik nevezetes mozzanata lesz a református tanárképzésnek, a református közvélemény ezen régi vágyának a Kollégium egyetemi internátusa keretében való megvalósítása, melynek sikere érdekében éppen Méltóságos Főgondnok Urunk tette meg a közoktatásügyi kormányznál és a helyi tényezőknél a kezdeményező és előkészítő lépéseket. Ugyancsak Méltóságodnak, mint az egyetemes konvent elnökének és az egyetemes református konvent, valamint az ágostai hitvallású evangélikus egyház főembereinek együttes közbenjárására helyezték ki látásba a miniszterelnök úr és az országos kormány illetékes tagjai, hogy amint az állam pénzügyi ereje megengedi, a kormány fokozatosan nagyobb részt vállal az állam terhére az egyházak és iskolák fenntartásának költségeiből. A jövőt illetően a legjobb reménységgel nézhetünk Főtiszteletű Püspök Urunknak amerikai segélygyűjtő akciója elé is, amelynek sikerére nemcsak az amerikai alapítvány gyarapítása, hanem az internátus anyagi helyzetének megjavítása szempontjából is számítunk. És ha nem is azonnal, később bizonyára jelentékeny teherkönnyítést várhatunk Kollégiumunk háztartásában a kollégiumi adminisztrációnak szintén egyházkerületi főhatóságunktól kezdeményezett és folyamatban levő egyszerűsítésétől is.

Nagyon természetes, hogy egyházkerületi

főhatóságunknak és elnökségünknek az iskola szeretetében és gondozásában előljáró ezen példaadása csak emelő hatással van a kollégium minden munkásának buzgóságára és kötelességteljesítésére is.

Méltóságos Gróf, Főgondnok Úr! Ezekben a súlyos időkben, amelyek felettünk az elmúlt évtizedben elvihartzottak, az isteni gondviselésnek különös kedvezése volt, hogy Méltóságod és a Püspök úr Öméltósága állottak magyar református egyházunk, tiszántúli egyházkerületünk és debreceni kollégiumunk kormányánál. Az idők járása, ha már nem oly viharos is, még maisigen nehéz és bizonytalan felettünk. Hazánk és egyházunk jövőjét sűrű homály takarja el szemeink elől. A Méltóságod gazdag tapasztalatokon nyugvó bölcsességére és a kormányzásban kipróbált erős kezére, a Főtiszteletű Püspök úr ideális ambíciójára és alkotó erejére tehát igen nagy szüksége lesz közéletünknek a jövőben is. Azért az új esztendő első reggelén nem kívánhatunk jobbat egyházunknak és kollégiumunknak, mint azt, hogy a Méltóságotok életét, erejét és egészségét tartsa meg a jó Isten még igen sokáig és áldja meg Méltóságotokat kedves családjuk boldogságával is.

Gróf Degenfeld József főgondnok úr válasza.

Méltóságos Igazgató Úr, mélyen tisztelt Munkatársaim!

Hálás köszönettel fogadom a magam és távollévő Elnöktársam nevében szíves üdvözlését. Más alkalommal az én Elnöktársamnak ékesen szóló válaszát hallották, de ő most távollévő van a kollégium érdekében és más intézeteink érdekében. Most méltóztassanak megelégedni azzal a néhány szóval, amely az én előrehaladott koromtól telhetik.

Nagyon régóta foglalkozom a református egyház dolgaival, ezek között az iskolával, az iskolaügyek között legelső sorban a kollégiummal. A körülmények sajátságos összejátszása okozta azt, hogy én az egyház és iskolák ügyében szerepet kaptam; nem a tehetségem miatt. Sokszor tapasztaltam azt, hogy gyenge az erőm és tehetségem, de egy dolog nem hiányzott nálam: az egyház és iskola iránt való érdeklődés és lelkesedés. Az Isten segítsége és az önök támogatása tette lehetővé, hogy működésem érdemleges volt. A viszonyok nehezekké váltak, különösen az anyagi viszonyok; mindezek dacára ígérem, hogy dolgozni fogok, amíg birom s nem tapasztalom azt, hogy működésem az egyháznak vagy az iskolának kárára szolgál. De kérem a jelenlevőket, hogy engem működésemben továbbra támogatni szíveskedjenek.

Ugyanezt mondhatom a leányiskolákra is, amelyek nincsenek úgy ügykörömben, mint a kollégium. De erre nézve is azt mondhatom, hogy amint tőlem telik, nagyon szívesen fogom támogatni.

Most még egyszer köszönöm a magam és Elnöktársam nevében az üdvözlést és engedjék meg, hogy minden jót kívánjak önöknek.

Tárca

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

Első levél.

Semmi célja nem volna annak, hogy akár ezt, akár a többi levelet is szóról-szóra közöljük, különben is annyi a homályos hely, amit a kor alaposabb ismeretével lehet megérteni, hogy folytonosan magyarázatokkal kell kísérnünk. A fontosabb, jellegzetesebb helyeket úgy is idéző jelben közlöm.

Az első levél kelt 1817 május 3-án, a hely nincs megnevezve. [Ez is gyanús a missilisségre!] Megszólítása: „Kedves Öcsém és Barátom István! Felhívja a figyelmét jóelőre, hogy el ne árulják, hogy fiatalok csinálják az iskolai törvényt; hadd higgyék, „hogy az Öreg úr elaborálta Pesten valamely Öreg Barátaival“.

Ez az „Öreg Úr“ csak Péchy Imre, a híres, oszlopos egyházkerületi főgondnok lehetett. akit nem győz dicsérni hosszú pályáján maga Sárvári sem; minden előre lendítő nagyobb intézkedést neki tulajdonítanak. A kollégium mai épületének emelésében is ami elképzelhető rengeteg gonddal járt — oroszlanrésze van. Kerekes itt elejtett szavai is bizonyítják, meg az utóbbi évek deputációs munkálatai is azt mutatják, hogy mint a világi urak általában, ő is a realisabb irány hívei közé tartozott, akik azt kívánták, hogy a régi fontos humaniorák mellé be kell hozni az élet követelte új ismereteket. Úgy látszik, eleinte a realistáknak volt okuk reménykedni, bezzeg, egész ellenkező lett az eredmény hamarosan!

Sajnálja aztán nagyrabecsült atyai barátjuk, „Dr. Sz. Gy.“ betegeskedését. Ez nyilván csak Szentgyörgyi József, a széles tudományú debreceni orvos lehet. Másutt ki is írja a nevét egyszer, nagybetűvel kezdve a családi neve két tagját így: Szent Györgyi. Fontos kortörténeli adat ez Szentgyörgyivel, egyáltalán az akkori debreceni orvosokkal kapcsolatban. A v. főorvos címe: „physicus“ is kifejezi már azt, ami ma nem olyan magátólérthető, mint akkor. A fizikus orvos s az orvos fizikus is egyúttal, de egész széles értelemben! Hatvani is híres orvos volt. Veszprémi István orvos mimindent össze nem irt a Biographia Medicorum Succincta kötetében, a régészettől az új építészetig, ami csak az orvosokkal valamelyes összeköttetésbe hozható. Nevezetes az a kapcsolat is, amely az orvosok és a fiatalabb generáció közt fennállott: barátságukba fogadták a kollégium érdeklődőbb diákjait, eszméltették, támogatták őket. Így volt kitarása pl. Földi Jánosnak, a magyar fűvészet, állattan, ásványtan megalapí-

tójának ugyan öregdiákként is még a kollégium elvégzése után magára vállalni egy ötéves orvosi tanfolyamot. Érdekes az is, hogy ezek az ifjak mindvégig ragaszkodtak útnak indítóikhoz: rendesen bekerültek a családjukba. Földi is. Veszprémi egyik leányát veszi el, másik kétötöt Diószegi és Fazekas, akikről tévesen állítja az emlék felírata, hogy ők a magyar fűvészet-tudomány megteremtői. Ők már csak a tragikus sorsú Földi munkáit szedték össze és folytatták, kiegészítették, amit maguk is elismernek a Fűvészkönyv elején. Szentgyörgyi két leánya után pedig épen e levelekben sóhajtozik a két hű tanítvány: Szoboszlai Pap István (aki eleinte szintén természettudományi katedrára készülni ment ki Bécsbe) és Kerekesünk. Érdekes, hogy még 1841-ben is együtt alapította meg Bene Ferenc az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlését, melyből a mai Természettudományi Társulat kinőtt.

Igy megérthetjük egy kis kortörténeti háttér rajzolása után, hogy lehetett olyan szoros kapcsolat Szentgyörgyi és e két fiatal között. Sőt még egyet hozzá kell tenni, ami összekapcsolta őket: paedagogiai oraculumnak tartották, aki tanár-nemlétere is különben tanított, több nevelői érzékkel rendelkezett, mint akár-melyik hivatalos. Leánykái is maga nevelte, oktatta. Ekkor pedig a nevelés-ügy állott az érdeklődés központjában, mint a bevezetésben láttuk. Rousseau, Pestalozzi, a Rátiók széles hullámokat vetettek, melyek, mint viharos tenger a hajókat, megmozgattak minden körükbe kerülőt. Innen érthető Kerekes erős érdeklődése és beavatkozni igyekvése a nevelés ügyébe akkor, amikor még nem is volt hivatalos tagja a tanári testületnek.

Elmondja, hogy belső szükségéből megírja ő is észrevételeit, gondolatait, vessék össze a magukéival Istváné. Sietni kell, mert július 27 közlög: ekkorra van kitűzve az ideje annak a gyűlésnek, melynek feladata, „hogy nem csak a Tanítás rendet a septimától fogva végig meghatározza, hanem törvényeket is hozzon a Professorokra és a Deákokra“. Ő is ezen rendben megy s szól először az alsó classisokon.

*

□ (Folytatás.)

Dr. Törös László.

Iskola

Néhány szó a középiskolák új tantervéhez

(Bevezető közlemény.)

Talán legmostohábban kezeli az új tanterv a földrajzot. A II. osztály anyaga eddig is megterhelő volt, mert bizony 12 éves gyermekek számára nagy feladat Európa, Ázsia, Afrika vá-

rosainak, folyóinak és hegyeinek nevét angol, francia, spanyol stb. kiejtés szerint megtanulni. Az új tanterv ezzel mit sem törődik. Sőt megtoldja az eddigi anyagot Ausztráliával és Óceániával. Így aztán heti 3 órában a nevek még nagyobb tömkelege fog kavarni szegény gyermekeink fejében. A III. osztály említett nehézségeit is megtetézi azzal, hogy heti 2 órába Amerika leíró földrajza mellé begyömöszöli a fizikai alapismereteken kívül a meglehetősen nagy képzelőerőt és sok utána gondolást igénylő csillagászati földrajzot, a meteorológiát, a tengerek életét, a geologia elemeit, a növényföldrajzot és az emberföldrajzot. Mindezt heti 2 órában! A VII. o.-ban ismét van földrajz. De milyen! Valami csudálatos potpourri a földrajz és történelem érintkező felületéről. Bevezetésül valami sociologia-félét ad, azután művelődéstörténeti törekvéseket árul el, majd váratlanul és indokolatlanul Közép- és Észak-Európa tájainak földrajzi képét írja elő a középkorban, végül Magyarország és a Balkán földrajzát a török visszahúzódása után. Így aztán természetesen meg fog maradni a földrajztanításnak az a hibája, hogy az érettségit tett fiatal ember semmit sem tud Argentína vagy Előindia jelentőségéről, a transz-szibériai vasutról, Calcuttáról, a Zambesiről, mert a fiatal korban tanult és át nem ismételt anyag teljesen elmosódik az emlékezetben.

Hogy azonban ez a beosztás még sem a legrosszabb, azt megmutatja a tanterv a reál-gimnáziumoknál. A reál-gimnáziumban az I. és II. osztály anyaga egyezik a gimnáziuméval. De hogy miért kell a III. osztályban ugyancsak heti 2 órában itt kevesebbet felvenni, az érthetetlen. S hogy miért kell az így elmaradt részt a IV. osztályba heti 1 órára áttenni, az még érthetlenebb. Paedagogiai absurdum alsóbb osztályokban heti 1 órás studiumokat beosztani. A reál-gimnázium tanterve még egyszer belesik ebbe a hibába ugyancsak a földrajzzal kapcsolatban a VI. osztályos anyagnál. Furcsa az is, hogy a reál-gimnázium VII. osztályában ugyancsak heti 2 órában egészen más, őszintén szólva sokkal racionalisabb anyag, — modern földrajzi világkép, különös tekintettel Magyarországra —, van beosztva, mint a gimnáziumban.

A kémia fontossága, nagyarányú kifejlődése is sajátos világításba kerül a tanterv alapján, mely a kémiát a IV. osztályban heti 2 órában — a gimnáziumban pláne csak az ásványtannal kapcsolatban —, akarja megismertetni a magyar ifjúsággal.

Jó előre tiltakozni kell az olyan kifogás ellen, hogy ha minden igényt ki kellene elégíteni, heti 48 óra sem volna elég az egyes osztályok számára. Mert ha a különböző igények jogosultságát vizsgáljuk, rá kell jönni, hogy pazarló

fényezés az új tantervnek az a törekvése, — amely egyoldalú nyelviskolává akarja tenni a magyar középiskolát. Hiszen a magyar középiskola igazán nagyon kevés diplomatát nevel, a középosztálynak pedig alig néhány percentje tudja két élő, hát még két klasszikus nyelvnek hasznát venni. Nagyon meggondolandó, érdekes-e a kétes eredményű nyelvtanítás tüntetése miatt egyéb ismeretek közlését elhanyagolni.

Ismét egy sokat hangoztatott vád, az utilitarizmus vádja ellen kell védekezni. Igaz, hogy a középiskola célja nem az ismeretek közlése s hogy a középiskola nem szakiskola. De miért kell a középiskola főcélját: az erkölcsös jellemnevelését, a kötelességteljesítésre való szoktatást, az elme élesítését, a jó állampolgárrá való nevelést olyan ismeretek közlésével megvalósítani, amelyek haszon nélkül valók, mikor ugyanezt a célt hasznos ismeretek közlésével is elérhetnénk? Miért ragaszkodunk pl. a túlságos latin grammatizáláshoz, miért nem tanítjuk ezzel a céllal inkább a kínai nyelvet és a sakkozást?

Csendes lelkiismeretlenség az tapasztalhatunk a magyar középiskola tantervének az összeállításánál. Még az alsó három osztály számtananyagának beosztása tőrhető. Sok értelme nincs ugyan a geometria és rajz külön választásának, mert a számtan keretében esetleg a térszemlélet kialakítása áldozatul fog szolgálni a számtan tanár matematizáló hajlandóságának, de még arra is gondolni kellett volna, hogy ilyen csoportosítás mellett a két matematikussal s egy rajztanárral rendelkező intézetek egyes osztályokban a számtant lesznek kénytelenek a rajztanárhoz beosztani, hogy cserébe a számtan tanár taníthassa a geometriát. Pedig az alsó osztályokban a geometria sokkal inkább tartozik a rajzhoz, mint a matematikához. Nem volt ám a régi rajzó geometria elnevezés helytelenül kiválasztva! Érdekes az is, hogy a III. osztályban teljesen egyforma anyag elvégzésére a reálgimnáziumnak heti 4 óra szükséges, a gimnáziumnak pedig heti 3 óra. Vagy sok a 4, vagy kevés a 3. Egyik föltétlenül hiba.

A matematika anyagának megállapításánál súlyos kifogás az, hogy ma 1924-ben, keresni kell a tantervben azt a három eldugott helyet, ahol függvényről van szó. Nem volna talán ismeretes a tanterv készítői előtt a matematikai oktatás reformjánál világszerte megnyilvánuló az a törekvés, mely az egész matematikai oktatást a függvényfogalom kiépítése körül igyekszik csoportosítani? Vagy talán azt sem tudják, milyen fontos szerepe van ma már minden tudományban a függvénynek, annak a függvénynek, mellyel mégis csak a matematika keretében lehet legjobban a tanulókat megismertetni.

A IV. osztályban az új tanterv felveszi a régiek teljes anyagát, meghagyja a heti óraszámot s új anyaggal csatolja a véges számtani és mértani haladványt, meg az elsőfokú egyenletrendszert. Aki középiskolában tanított algebrát s tudja azt, milyen nehéz az algebra elemeit berögzíteni a tanulók lelkébe, mennyi kinlódást és hiábavaló erőlködést okoz a felsőbb osztályokban a IV. osztályos anyag felületes elvégzése s hogy a megfelelő jártasság elérésére nem csak általános példatípusok kidolgozása szükséges, mert így az alkalmazási készséget nélkülöző gyerekek a legegyszerűbben nűanszirozott feladat előtt is értelmetlenül állanak — az még az eddigi kevesebb anyag részére is éppen csak szűkösen elégségesnek tarthatja a heti 3 órát a IV. osztályban, nemhogy még az anyagot menne kibővíteni. S miért kellett a számtani és mértani sort ide betenni, mikor az alkalmazási feladatok jó részét az V. osztály anyagát képező egyenletrendszerek és vegyes másodfokú egyenletek ismerete nélkül nem is lehet megoldani s mikor az a rész, aminek előkészítését szolgálják — a *komplett számítás* — csak a VI. osztályban következik? A reálgimnázium tantervében a heti óraszám a IV. osztályban négy, pedig az anyag lényegében ugyanaz, mint a gimnáziumban. Mert az a bővítés, amit beillesztettek, csak a tantervkészítés módszerének jellemző példája. T. i. a reálgimnázium IV. osztályának tananyagáról ez áll a tantervben: „A gimnázium tantervében a következő módosításokkal. IV. osztály. A planimetriáról szóló bekezdés végén: A négyszögek és sokszögek általános tulajdonságai“. És a gimnázium IV. osztályának tantervében nincs is planimetria! Az is jellemző, hogy az V. osztályban a gimnázium heti 4, a reálgimnázium: heti 3 órát kap. Miért? Azért, mert a reálgimnázium anyaga valamivel több! Mert az, hogy „a planimetriáról szóló bekezdés első mondata kimarad“, éppen csak látszat szerint okoz könnyebbülést, hiszen a bekezdés többi része nem egyéb, mint ennek a kimaradt mondatnak a részletezése.

Természetes követelmény volna az, hogy a tanterv a legkisebb részletében is a legnagyobb körültekintéssel és gondossággal készült. A rendelkezésre álló idő így is elég kimért, azt pazarolni könnyelműség s minden perc céltudatos kihasználása rendkívül fontos. Sajnos, az új tanterv a részletkérdésekkel igen keveset törődik. Illusztrálásul a VI. osztály matematika anyagát hozom fel, melynek részere a gimnázium tanterve 4, a reálgimnáziumé 3 heti órát ír elő. Látszólag megokolt a reálgimnázium kevesebb óraszám, mert tantervében a gimnáziumi tantervéből „az algebráról szóló rész első mondata kimarad“. Ez az első mondat pedig „a hatványozás általánosítása tört és irracionális kitevő esetére“. Kérdem, ismeri-e az a

matematika anyagot, vagy lelkiismeretesen kezelte-e a tananyag beosztását, aki szerint a hatványozás általánosítása tört és irracionális kitevő esetére — csak 30 tanítási hét számításba vételével —, 30 tanítási órát vesz igénybe?

A fizika tananyagának beosztása ellen nem lehet semmit szólni. Maradt a régi, sablonos iskolai beosztás. Igaz, hogy a tanterv nagyon hasonlít egy régi, kissé elavult iskolai tankönyv tartalomjegyzékének a másolatához, de hiszen az anyag még így is olyan lehetetlenül nagy, hogy a kiszabott időben ennek az átadásával is meg lehetünk elégedve. Még egyszer, rezignálatlan meg kell ugyan említeni, hogy a tanterven nem az látszik meg, mintha mi a természettudományok s a gyakorlati élet korát élnénk, hanem mintha a XX. század volna a középkori scholasztika legtündöklőbb korszaka.

Még csak az egészségtanról kell röviden megemlékezni. Az egészségtan rendkívül kötelező tárgy. A titkos cél ezzel az, hogy a kecske is jól lakjék s a káposzta is megmaradjon. Pedig így a kecske is éhenmarad, a káposzta is veszendőbe megy. Mert ha az egészségtan kötelező, úgyis ott kell tanulni a heti órákban, ha pedig tanulni kell, úgy sem lesz sok eredménye a tanításának.

iii.

Ennek a rövidre fogott tallózásnak pár szóban össze lehet foglalni az eredményét. Hatályon kívül kell helyezni az egész középiskolai reformot, vissza kell állítani a régi tantervet s késedelem nélkül hozzá kell fogni Magyarország közoktatásának organikus megreformálásához s az új, egészséges tantervek ankét- és bizottságnélküli, de aktív tanítók és tanárok közreműködése mellett történő megállapításához.

Mezőtúr.

Nagy Miklós,
református gimn. tanár

Irodalmi szemle

A hugenotta egyház. Magyar református vendéglátó barátainak testvéri szeretettel emlékül nyújtják Bruston Eduard és Perrier Lajos a montpellier református theologiai fakultás tanárai. Debrecen 1924. 16°, 8 lap, két képpel. — Néhány lap, kevés szó, mégis a legtöbbet szenvedett református egyháznak lélekbe markoló, tanulságos története, amely kedves, mert francia barátaink emléke, értékes, mert Révész Imre írása.

A keresztyén család kis tükre. Írta Uray Sándor debreceni református lelkész. A Magyar Traktátus Társaság kiadása. Tahitótfalu, 1924. Kis 8°, 68 lap. — Kedves kis könyv, amely a keresztyén család eredetét, megindulását, képét mutatja egészen a társalgás könnyed hangján, de a tartalom gazdagságával. Lelkipásztoroknak is tanulságos könyv; magyar családoknak hasznos

tanácsadó, útmutató. Újabb kiadásánál, valamint a megígért testvérkönyvnél tartalomjegyzéket is kérünk.

Hajnal. Külmisziói folyóirat. Decembéri száma Sundar Singh igehirdetéséből közöl hasonlatokat. Kiadóhivatal: Budapest IX., Angyal-u. 7/A.

A debreceni színház története (1865—1925). Régi debreceni színész-arcképek. Irta Szathmáry Zoltán. Kiadja „Méliusz” könyvkereskedés. Debrecen, 1924. 16° 152 lap. — A kis könyv 51 első lapja a színház történetét adja, a többi az elhalt híres debreceni színészekről emlékezik meg eleven előadásban. Az egész munka Debrecen történelme egyik fejezetének értékes és kedves kidolgozása.

Kesztyűsné Balogh Margit; Egyszer volt... Versek. Keszthely, 1924. Kis 8°, 111 lap. Ára 35.000 K. — Száz költemény, legnagyobb részt világi tartalmú van ebben a könyvben attól a szerzőtől, kinek nevét Lapunk olvasói jelesebb világi folyóiratok hasábjain is olvasták. Amikor az egész kötet verseiről készséggel elismerjük, hogy az érzelmek lüktető erejével, pompázó színeivel, néhol csaknem tomboló fektelenségével leköti és ragadja az olvasót, másfelől nem titkoljuk, hogy legkedvesebben és legmélyebben a családi vonatkozásúak érintik a lelket.

Ezek a könyvek kaphatók a Méliusz könyvkereskedésben.

Különfelek

Tisztelt Olvasóinknak boldog újévet kívánunk.

A kollégium élve. A kollégium tanárai és tisztviselői az egyházkerületiekkel együtt újév alkalmából tisztelegtek gróf Degenfeld József főgondnok úr előtt. Az üdvözlő beszédet Karai Sándor kollégiumi igazgató mondta, ami után a leánynevelőintézet tagozatainak nevében dr. Papp Ferenc tanítónőképzőintézeti igazgató tolmácsolta az intézet jókívánatait. Mindkét üdvözlésre válaszolt a főgondnok úr egyszerű és mégis mindenkit megragadó szavakkal.

A debreceni református tanítók irodalmi-és zeneestélyt rendeztek dec. 19-én az egyház tanácstermében zenekar, vonósnégyes, vegyeskar, Molnár János, Jámbor Lajos és Kovács Kálmán közreműködésével.

Templomi hangversenyt tartott a debreceni Templomegyesület dec. 17-én a karácsonyi szegényakció javára a Kossuth-utcai templomban, ahol is a református nőtanítóképző intézet és a leánygimnázium énekkarai, Dr. Erdős Károly és Hammerstädt János orgonaművész működött közre.

A Templomegyesület utkára, Kocsis János folyó hó elsején Balmazújvárosra ment hitoktató lelkésznek. Tehetségét és agilitását igen nélkülözni fogja a Templomegyesület és a tanyák pasztorálása. Új működési területén legyen rajta és munkáján a jó Isten áldása.

Halottunk. Özv. Marjay Péterné, poklosteleki Nagy Ida, ismert nevű lelkipásztortársunk özvegye

74 éves korában dec. 24-én jobblétre szenderült. Legyen áldott emlékezete.

A Királyhágómelléki Egyházkerület dec. hó 12-én tartott közgyűlésén a többek között a következő vallásügyi sérelmekről esett szó: Egyes primpretorok a hivatalos ünnepeken kívül is rendelnek el ünnepeket; a református egyház nagy ünnepein is kirendelik a híveket közmunkára; némely helyen az állami anyakönyvvezetők az 1894:XXXII. törv. cikkel ellentétben nem engedik meg, vagy akadályozzák, hogy református és g. keleti, vagy g. kath. felek házasságkötésénél a jegyesek egyezségei köthessenek a születendő gyermekek vallását illetően a református egyház javára; az állami tanítók a református gyermekeket a g. keleti templomba vezénylik és a református vallású katonákat a gör. keleti vallásórákra rendelik ki; a rendőri hatalom a templomi énekeskönyvekből nemesak a Hymnuszt és Szózatot vágatta ki, de a minden népi vonatkozás nélküli 237. reformáció ünnepére készült éneket is; a vallásos jótékony összefüvetek bevételeiből is 33 százalékos adót követelnek. E lehangoló ügyek tárgyalása után Telegdy József az egyetemes egyházfenntartási alap létesítésére 60,000 leus alapítványt tett, amely összeg a többi tagok hozzájárulásával ott mindjárt 160,000 leura emelkedett. Ugyanez a közgyűlés Szamosdobót a szatmári egyháznegyéből a nagykarolyihoz csatolta.

A Bethlen-nyomda élére Gonda Béla lemondásával Dr. Kovács J. István theol. igazgatót választották meg ügyvezető igazgatónak. A nyomda új vállalkozása a Kálvintér 8. sz. a. nvtandó könyvesbolt.

A dunamelléki egyházkerület beállítású útazó lelkészi állására Töltéssy Zoltán daisytowni lelkész kapott meghívást.

A Protestáns Országos Árvaház volt növendékei Brocskó Lajos-Szövetség néven jótékony célra szövetkeztek.

Rómában dec. 24-én a pápa megnyitotta a szent évet.

A csökmői egyház szép ünnepély keretében avatta fel november 23-án új harangját. A templom előtt Molnár Vince darvasi lelkész áldotta meg az új harangot. A templomban Juhász Sámuel furtai lelkész szép imája után Bán István bojti lelkész mondott tartalmas beszédet s keresztelt Papp Lajos szeghalmi lelkész. Utána 1 óraker 100 terítéses bankett volt. Délután 5 óraker a templomban valásos estély volt, melynek műsorából kiemelkedett Tóth József körösladányi lelkész imája s biblia magyarázata. Szerepelt még úgy itt, mint a délelőtti folyamán is, a helybeli dalárda szép ének-számaival.

Az adósegély-nyugták a sürgős beküldés kérésének ellenére még sok helyről nem érkeztek be az egyházkerületi pénztárhoz. Emiatt a segély expedíálása nem vehette kezdetét. Az egyházkerületi pénztári hivatal tisztelettel kéri a késedelemeskedő egyházakat a nyugta haladéktalan elküldésére.

Lapunk hirdetési számlája december hóról, 49. szám. Nyiregyháza 5700 korona. Mezőhegyes

40,7000 kor. Keresztyén Család Naptárának kiadóhivatala 20,700 kor. 50. szám. Alsójózsza 20,700 K. Keresztyén Család Képes Naptára kiadóhivatala 20,700 kor. 51—52. szám. Keresztyén Család Naptára 20,700 K. Fonciere biztosító intézet 80,000 K. Kunszentmiklósi reálgyimnázium 5700 K. A kimutatott tételek beküldését tisztelettel kéri Debrecen, 1924 dec. 31. A kiadóhivatal.

Szives tudomásulvételre. Lapunk ez évi első számát küldjük a kötelezett egyházi, lelkészi, esperesi hivatali és tanintézeti kötelezett példányokon kívül eddigi magán lapjartatóinknak annak a kijelentése mellett, hogy azontul csak azoknak küldhetjük, kik az első félévi előfizetési díjat beküldték, 85,000 papirkoronában. Tisztelettel kérjük hátralékos lapjartatóinkat, hogy méltóztassanak az újévi díj beküldésekor az esetleges hátralékot is befizetni. Mindkettő egy utalványlapon küldendő. Azoknak, kik a régi díj szerint küldtek előfizetést, szives figyelmébe ajánljuk, hogy lapunk évi díja 10 arany koronában van megállapítva, tehát kérjük a hiányos küldemény kiegészítését. Hirdetési díjak is vannak még hátralékban. Azok befizetését is sürgősen kérjük. A kiadóhivatal.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3630—1924. szám.

Körlevél

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi december hó 11-én 114,983. szám alatt a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz és a kir. tanfelügyelőkhöz intézett rendeleteit, amelyekkel az eddig magának fenntartott ügyek intézését az említett hatóságok hatáskörébe utalta, alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924. évi december hó 29.

Révész,
püspök-h.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszterium.

114,983—1924. szám. VIII. a. u. o.

Valamennyi főtiszt. egyházi Főhatóságnak.

A törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz és a kir. tanfelügyelőkhöz jelen kelet és szám alatt intézett rendeleteimet, amelyekkel eddig magamnak fenntartott ügyek intézését az említett hatóságok hatáskörébe utaltam, van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak, nagybecsű tudomás végett tisztelettel megküldeni.

Budapest, 1924. évi december hó 11-én.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 114,983—1924. sz. a. kelt I. Valamennyi kir.

tanfelügyelőhöz és kir. tanfelügyelői kirendeltség vezetőjéhez ;

II. Valamennyi törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz intézett leiratának másolata :

I—II. Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. t.-c. 2. §-a a) melléklet A. I. 1. pontjában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem el :

Az elemi népiskolákban az 1921. évi XXX. t.-c. 3. §. 1. bekezdésében megállapított szorgalmi idő (a tanév tartama) megrövidítése iránt az idézett §. értelmében az elsőfokú iskolai hatóságok részéről előterjesztett kérelmek elbírálását a törvényhatósági közigazgatási bizottság hatáskörébe utalom. A közig. bizottság e kérelmek elbírálásánál 1922. évi 130,700. sz. a. kelt rendeletem 44. és következő §§-nak, különösen a 45. §. 1. bekezdésének 1. és 2. pontjaiban megállapított intézkedések pontos betartásával jár el.

Ugyancsak a közig. bizottságra ruházom az idézett rendelet 45. §-a 8. bekezdése értelmében az oktatási idő megváltoztatására vonatkozólag a kir. tanfelügyelő részére a felhatalmazás megadásának jogát is.

A közig. bizottság említett hatáskörében különös figyelmet fordít az iskoláztatási köteletség teljesítésének biztosítására s engedélyt csak a helyi viszonyok alapos mérlegelése után s csak valóban megokolt esetekben adja meg s nem téveszti szem elől azt, hogy az ilyen engedély mindig csak kivételes lehet.

I. A kir. tanfelügyelők (tanfelügyelői kirendeltségek) hatáskörébe utalom az iskolákban való tanítás engedélyezését. Ebben a hatáskörében a kir. tanfelügyelő (tanfelügyelői kirendeltség vezetője) akkori hivatali elődömnök 1912. évi december hó 7-én 146,993. sz. a. kelt (I. keb. Hivatalos Közlöny 1913. évfolyam 23. s köv. oldalon) rendeletében foglaltak pontos betartásával jár el. Ott, ahol a távollevő tanulók nagy száma ezt lehetővé teszi, ezekből a tanulókból külön osztály (osztályok) alakítandók s az egyházamban való tanítás csak ezek számára engedélyezhető.

A kir. tanfelügyelők (tanfelügyelői kirendeltségek) hatáskörébe utalom továbbá az iskolai könyvtárak ügyeit, nevezetesen a könyvbekészítések engedélyezését és a könyvtárak anyagának selejtezését, valamint az iskolai könyvtárakra vonatkozó költségvetések és számadások ügyeit. Ebben a hatáskörükben a folyó évi 108,308. sz. a. kelt rendeletem intézkedéseire kell figyelemmel lenniök.

Budapest, 1924. évi december hó 11-én.

Gróf Klebelsberg Kunó s. k.

A hivatalos másolat hitelül :

Felzmann Károly,
miniszteri shiv. igazgató.

3635—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásul vétel és további intézkedés kérésével közlöm a református egyetemes konvent elnöki tanácsának Budapesen, 1924. december 8-án tartott ülésében hozott 6. számú határozatot a következőkben :

„Az elnöki tanács — figyelemmel arra, hogy a tábori püspökről szóló Szabály 2. pontja szerint a tábori püspök egyházi joghatósága ki erjed valamennyi protestáns vallású hivatásos és tényleges katonára, azok feleségére és gyermekeire — megállapítja, hogy a hivatásos és tényleges katonák nem tartoznak a polgári lelkészek egyházi joghatósága alá, a polgári egyházközségnek ennek folytán nem tagjai s így egyházi adóval nem róhatók meg.“

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924. december 30.

Révész,
püspök-h.

3615—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A lelkészi illetmény kiegészítéseknek a postatakarékpénztár közvetítésével havonként történő utalványozása az ügykezelés gyorsabb ütemben való lebonyolítását követelven, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úrnak 115,361—1924. II. szám alatt kelt rendelete alapján kérem Nagytiszteletűt, hogy a személynálvalóságokat, úgyszintén az igényjogi utólagos létesítő vagy megszűnő egyéb körülményeket (jövedelemváltozás, a családi állapotban beálló változások: születés, elhalálozás, házasságkötés, nagykorúság stb.) hozzám minden esetben 48 óra alatt annyival is inkább méltóztassék bejelenteni, mivel az anyagi felelősséget úgy az illetéktelenül felvett, mint a késedelmes bejelentés miatt nem folyósított illetményekért a mulasztást elkövető terhére leszek kénytelen megállapítani.

Méltóztassék az állomáshelyről távozó lelkészeket és segédlelkészeket figyelmeztetni, hogy volt állásuk után az állampénztártól időközben esetleg még kiutalt kongrua, vagy családi pótlék járandóságokat semmi esetre fel ne vegyék, mivel a kiutalt járandóságokra vonatkozó igény legtöbb esetben nemcsak az igényjogosult személyéhez, de egyúttal az illető állomáshelyen való tényleges szolgálathoz is van kötve.

A személyváltozási jelentéseknek ezentúl tartalmaznia kell az állomás megüresedésének, vagy betöltésének napján és okán kívül annak az időtartamnak a megjelölését is, melyre az illető járandóságait utoljára felvette s az ezen utoljára felvett járandóság számszerű összegét is. A segédlelkészi kongrua igények elbírálása a rendes, évnegyedi bejelentések alapján az egyetemes konvent hatás-

körébe tartozván, a segédlelkészek — e rendeletre hivatkozással — csak abban az esetben jelentendők be, ha családi pótlékban is részesülnek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr szavaival élek: „az esperes és érdekelt lelkész urak e rendelkezések betartását tekintsek saját jól felfogott érdekükön kívül hazafiúi kötelességüknek is”.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1924 december 27.

Révész,
püspök n.

Pályázat.

A fülesdi református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett kántortanítói állásra.

Javadalma: lakás kerttel, 13⁶⁰⁰/₁₆₀₀ kataszt. hold szántó föld, 25 mm. búza, stóla s allamsegély.

Kötelessége: I—VI. vegyes osztályok tanítása, kántori szolgálat, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat. Belmissziói munkában segédkezés, egyházi (nekkar) szervezése és vezetése. Pályázati határidő a hirdetmény megjelenésétől számított 8 nap. Megválasztott állását azonnal elfogadni köteles. Pályázati kérvények tanítói és kántori oklevéllel, születési, szolgálati bizonyítványokkal, kommunizmus és oláh megszállás alatti magatartást egyházi és világi hatóság által igazolva, lelkészi hivatalhoz küldendők. Menekültek és B) listások előnyben.

Fülesd, u. p. Kölese.

Ráo Lajos,
iske aszéki elnök.

Pályázat meghosszabbítás.

A „Debreceni Protestáns Lap” 48. számában megjelent törökszentmiklósi református egyháznál lemondás folytán megüresedett VI. számú férfitanítói állásra a pályázati határidő 1925 január 31-ig meghosszabbíttatik. Személyes jelentkezés a próbaéneklésre és orgonázásra bármelyik napon eszközölhető.

Gaal István,
lelkész, iskolaszéki elnök.

Megjelent a Keresztvény Család Képes Naptára

Református naptár. — Tartalma igen bő, változatos, értékes, 32 kép díszíti. — Címlapját Marton Lajos festőművész rajzolta. — A szép, nagy naptár ára 15,000 kor. — Terjesztőknek 10 pldnyon felül 25%, 50 pldnyon felül 30%, 100 pldnyon felül 33¹/₈% kedvezmény. Megrendelhető:

A Keresztvény Család kiadóhivatalánál
Tahitótfalu, Pestmegye. 4—5

Debrecen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-,
papír- és írószerkereskedése
Debrecen, Ferenc József-út 26.

Legszebb, legalkalmasabb, legolcsóbb

Alkalmi ajándék

a jó könyv!

Szent Biblia. Nagy 4 ^o alak, félvászon kötés	K 72,000
Szent Biblia. 8 ^o alak, félvászon kötés	K 48,000
Szent Biblia. 16 ^o alak, japán papíron nyomva, bőrutánzat-kötés, arany metszéssel	K 60,000
Szent Biblia. 32 ^o zsebalak, japán papíron nyomva, hajlítható egész bőrkötés, arany metszéssel	K 132,000
Új Testamentom és Zsolotárak, japán papíron, hajlítható egész bőrkötés, arany metszéssel	K 30,000

IMAKÖNYVEK.

Révész Imre: Imádkozó magyar. papírkötésben, vörös metszés.	K 14,550
— Egész vászon, vörös metszéssel	K 29,100
— Párnázott díszvászon, arany metszéssel i.	K 58,200
— Párnázott, valódi bőr, vörösmetszéssel, tokban	K 109,000
Palóczy Czinke: Imakönyv	K 145,500
Csiki: Hit, remény, szeretet	K 58,200
Hozsánna énekeskönyv	K 29,100
Sántha: Órangyal	K 43,650
Szikszay: Keresztvény tanítások	K 72,750

IMAKÖNYVEK AZ IFJUSÁG RÉSZÉRE

Erdős Károly: Az én vallásom. Fekete és színes vászonkötés.	K 5,800
Czegléd Sándorné: Szoros kapu. keskeny út. Vásznon kötésben.	K 29,100
— Párnázott vászon	K 58,200
— Valódi bőrkötésben	K 87,500

EGYHÁZIRODALOM.

Dr. Baltazár D.: Elég nekem az Isten kegyelme. Fűzve	K 58,200
Kötve	K 72,750
Czegléd S.: Vasárnapi imádságok	K 72,750
Makai: Élet lejedelme	K 36,350
Mátyás E. Pál apostol mystikája	K 43,650
„ A vallásos mystika	K 43,650
F. W. Roberston: Egyházi beszédek. II.	K 109,000
— Emberi és isteni nagyság	K 109,000
Soltész: Ünnepek.	K 50,900
Spurgeon: Az üdv üzenete	K 46,200
Szűcs: Győzelem a halál felett	K 43,650
Uray S.: Kis emberek könyve	K 10,200
— A keresztény család kis tükre	K 5,800
Zoványi: A reformáció Magyarországon	K 145,500
Zsilinszky: A magyarországi protestáns egyház története	K 72,750

Nagy választék díszkötésű zsolotárakban, szépirodalmi munkákban, zeneművekben ifjúsági iratok, u leírások, mesés és képeskönyvekben. Tintatartók, írókeszletek, levélpapírok emlékkönyvek, társasjátékok a legelő yősebben kaphatók.